

De onttovering van het verleden. 'De Leeuw van Vlaanderen' in klas of leeskring.

1 januari 1997

Auteur: André Mottart

Volume: 07

Nummer: 4

Pagina's: 32-35

Documenten

- [tsjip_jrg07_056.pdf](#)

de onttovering van het verleden de leeuw van vlaanderen in klas of leeskring met een zich steeds uitbreidend verenigd europa lijkt het meer dan ooit nuttig leerlingen bewust te maken van de eigen identiteit van land en volk waartoe zij behoren euro peaan maar ook belg vlaming of nederlander in deze bij drage gaat het over identiteit en literatuur gezien door uiteraard is deze redeneertrant geen vlaamse ogen en met de blik op de vlaamse literatuur vlaams privilege wie de argumenten in het bijzonder aandacht voor de klassieker de leeuw van analyseert die men niet alleen in de bevrijdingsoorlogen midden oosten vlaanderen in de klaspraktijk literatuur waarnaar verwe balkanlanden de vroegere sovjet zen wordt unie gebruikt maar ook in de reguliere politiek van beschaafde sta ten stuit nog dagelijks op verrassende andre mottart ik ging in 1957 voor het eerst naar school opvallend hierbij is dat van de uitspraken zo verklaarde bijvoorbeeld ik kreeg in dat jaar een paspoort voor vlaamse cultuur verwacht wordt posi maurice schumann gewezen minister gutenhergs universum maar ook nog een tief mee te werken aan het imago van onder de gaulle naar aanleiding van ander innerlijk en onzichtbaar paspoort de natie en dat als onderdeel van de de volksraadpleging waarin de onaf want het leesboekje is een soort paspoort strijd voor een zelfstandig vlaanderen hankelijkheid van quebec in het ge dat de identiteit bepaalt van enkele gene in dit perspectief moeten de roman ding was dat de francofone zaak als raties enkele generaties dat is een heel tische ideeën over natie volk en taal overwinnaar uit de bus komt het is volk ieder volk heeft zijn eigen leesboekje die in vlaanderen nog steeds tot de duidelijk dat de franse taal passie dubravka ugresic 1995 21 verbeelding van velen spreken en voor waard is in noord amerika evenzeer buitenlandse oren vast wat oubollig of als in noord afrika of libanon ik zou identiteit en literatuur verdacht klinken begrepen worden bijna zeggen ze is waard ervoor te ster het verleden heeft bewezen dat identi de vlaamse letterkunde speelde in ven de standaard 2 11 95 teit in hoge mate gecreeerd wordt in die ontvoogdingsstrijd

geen onbelang ook harald bloom 1987 fundeerde de zeventiende eeuw bijvoorbeeld was rijke rol anders dan in aangrenzende zijn klacht over de teloorgang van de er in nederland nauwelijks nationaal west europese landen verwierf de lite amerikaanse beschaving op een aan besef die is pas in de negentiende eeuw in de periode tussen verlichting tasting van de hoger genoemde drie eeuw totstandgekomen het begrip en modernisme geen autonome status pijlers van het traditionalisme groot brittannie is pas in de achttiende maar bleef ze een dienende taak ver schrijvers die het in vlaanderen waag eeuw gevormd en honderd jaar geleden vullen het nationalistische discours den aan deze waarden te morrelen sprak de meerderheid van de fransen uitdragen soetaert 1992 19 werden tegengewerkt meer nog als niet eens frans laat staan dat men vaderland en moedertaal god en ge onvlaams weggepest naar neder zich fransman voelde door de bijzon zin zijn er de drie pijlers van een dis land vandaar de vele auteurs van dere situatie waarin vlaanderen cours dat zich laat samenvatten met cyriel buyse tot hugo claus die het terecht kwam na de oprichting van het een enkel citaat dat nog steeds dage aan uitgevers in nederland te danken koninkrijk belgie in 1830 is de natio lijks de voorpagina van een kwaliteits hebben dat hun talent ooit erkenning nalistische reflex van veel recentere da krant als de standaard opluistert alles kon krijgen tum maar ook tot op vandaag een voor vlaanderen vlaanderen voor de houding tegenover de vlaamse cul brandende kwestie gebleven kristus tuur werd een topos in de vlaamse lite 32 tsjip letteren 7 4 ming en literatuur hun nationale zaam zijn voor de nieuwe mythes die geschiedenissen cultuur en literatuur zich onder onze ogen construeren geschiedenissen zullen herschrijven hierbij is het zeker niet de bedoeling om een cultureel erfgoed te creeren als om in relativisme of ironie te verval fundering voor de toekomstige super len noch te beschuldigen maar te natie europa begrijpen in deze tijden waarin zoals ernest gelmer 1983 het zo treffend verhendrik conscience de leeuw van woordde nationalismen onder elkaar vlaanderen vechten in een strijd om de beschik volgens de populaire mythe leerde bare bevolkingen en de beschikbare hendrik conscience de vlamingen staatsruimte kunnen culturele vor lezen en gaf hij het vlaamse volk een ming en literatuuronderwijs een be ziel een confrontatie met zijn langrijke rol spelen romans vandaag laat daar nog weinig van vermoeden de meeste van zijn identiteit en onderwijs meer dan honderd boeken lijken vol op een kritische manier over de natio strekt onleesbaar geworden de taal is nale identiteit praten ligt in vlaande op z n zachtst uitgedrukt zwak de toon ren niet voor de hand laat staan in bombastisch de neiging tot verster een klassituatie in een verzuild onder king komisch onstuimige harten wijsstelsel toch kan door deze kloppen heftig in zwoegende boe ratuur de romans brief aan boudewijn recente discussie het belang van goed zems de inhoud van zijn verhalen is walter van den broeck het verdriet literatuuronderwijs opnieuw ter sprake niet alleen irritant moraliserend maar van belgie hugo claus de vermale komen als men in het toekomstige mist bovendien elke psychologische dijde vaders monika van paemel even europa cultuur ernstig wil nemen dan diepgang ten slotte is er de eenzijdige als het pas verschenen het goddelijk hoort daar plaats voor in het leerplan beeldvorming als ze al niet volledig monster van tom lanoye zijn even soetaert 1992 24 vervalst is historische feiten in zijn zoveel pogingen om

zich af te zetten goede literatuur weet immers precies romans krijgen niet zelden een verras tegen het credo als zou de artistieke de pluriformiteit en de complexiteit sende verklaring toch wordt een aan traditie in vlaanderen een natuurlijke van de multiculturele samenleving tal van zijn werken hoe zwak ze soms uiting zijn van het aloude christelijke weer te geven waardenvolle literatuur ook zijn tot vandaag toe telkens weer karakter van het vlaamse volk bouwt identiteit niet alleen op maar tot leven gebracht door de vele inter vlaanderen moet zich nu gaan meten stelt die meteen ook ter discussie pretaties en evaluaties in vele soorten met europa en dat heeft zo zijn posi de recente europese geschiedenis leert van discours waardoor men eigenlijk tieve kanten het gezwollen patriottis juist hoe gevaarlijk het kan worden van een canonfiguur kan spreken me wordt doorprikt vanuit een euro wanneer de kritische reflectie op de mede hierdoor wordt zo n auteur pees en zelfs een ruimer westers en eigen ideologie in de kiem wordt geinteressant om over natie en identiteit of multicultureel perspectief maar er smoord natuurlijk is niet elke vorm in de lessen literatuur na te denken is ook een negatieve kant aan sommi van trots op de eigen identiteit meteen bovendien draait de hele thematiek gen staan klaar om nieuwe zekerheden verdacht en is het normaal dat men van zijn wel beroemdste roman te creeren ditmaal rond europa want met zijn medeburgers waarmee men de leeuw van vlaanderen rond de be europa is niet alleen een correctie op geografische en historische bindingen ruchte guldensporenslag in 1302 een het nationalisme het kan ook aanlei heeft samenvoelt maar men moet wel van de basismythes van de vlaamse ding geven tot een nieuwe vorm van beseffen dat naties en identiteiten geen identiteit de nationale feestdag de nationalisme met een duidelijk vijand sacrosancte en eeuwige waarden zijn nationale vlag en de nationale hymne beeld de islamitische religie bijvoorbeeld constructies die voortdurend aan van de belgische deelstaat vlaanderen beeld verandering onderhevig zijn met an zijn aan de mythische veldslag waarin en hier rijst de vraag op welke wijze de dere woorden men moet niet alleen de de vlamingen de fransen zouden leraren geschiedenis culturele vor mythes deconstrueren maar ook waak hebben verslagen ontleend wanneer tsjlp letteren 7 4 33 katholieken mogelijk aanstootgevende in een derde fase zijn er verschillende scenes als moralist was hij voor alles mogelijkheden waarin telkens andere een exponent van de heersende klasse thema s aan bod kunnen komen en van de bourgeois ideologie en boven waardoor dit klassieke werk voort dien o ironie franstalig en fervent durend kan worden geactualiseerd en voorstander van het orthodoxe belgie waarbij ook literatuurwetenschappen lijke inzichten kunnen worden behande klaspraktijk deld de functies van de historische aan een dergelijk les senreeks kan roman het epos de figuur van de niet worden begonnen zonder een re schrijver conscience constructie van wat de leerlingen over een eerste mogelijkheid biedt de con zo n figuur en over de roman reeds frontatie met een essayistisch stuk weten waarover gaat het verhaal hoe waarin de mythe vlaanderen de heb je het verhaal leren kennen hoe guldensporenslag etc gedeconstru ervaar je het verhaal ken je de auteur eerd worden ik vermeld hier maar wat wordt van hem beweerd enkele mogelijkheden deze eerste fase van de les bevat een het ware verhaal van de brugse metten reconstructie van het cultureel net van der eerden

1983 werk van de leerlingen uitgebreid en België heeft Vlaanderen gemaakt uiteraard door de vraagstelling van de van Istendael 1994 251 266 je echter de historiek van die mythe leraar zo worden onder meer verwijzen een hoofdstuk of fragment uit opspoort krijg je een schoolvoorbeeld zingen geïnventariseerd naar film te het klauwen van de leeuw van wat Eric Hobsbawm 1992 een levensjeugdbewerkingen schilderijen Reynebeau 1996 invented tradition heeft genoemd en stripverhalen een hoofdstuk uit het boek onder re in werkelijkheid ging het om een com tijdens de tweede fase wordt dit net dactie van Anne Morelli 1996 over plex conflict waarin de belangen van de werk vergeleken en uitgebreid met de mythen uit de geschiedenis van leenheer de Franse koning gingen andere netwerken van het kennis België Vlaanderen en Wallonie samenvallen met die van de patriciers gebied in de eerste plaats worden de bijzonder geschikt is uiteraard de terwijl de leenman de graaf van Vlaan leerlingen geconfronteerd met een bijdrage in dit boek van Jo Tollebeek deren met zijn aspiraties eerder aan fragment uit het originele werk over de gulden sporenslag sluiting vond bij de ambachten gesuggereerd wordt in het perspectief daarbij mag ook niet uit het oog ver van het thema identiteit een fragment een tweede mogelijkheid is een be Loren worden dat geografisch gezien te kiezen waarin nogal wat elementen spreking van het literaire nachleben Vlaanderen toen grotendeels in het van de mythische Vlaamse identiteit van de leeuw van Vlaanderen er zijn huidige Frankrijk lag en dat de hui voorkomen een geschikt voorbeeld bijvoorbeeld de vrij recente film in een dige Belgische provincies Brabant vindt men in de scene net voor de regie van Hugo Claus stripverhalen Antwerpen en Limburg er niet toe gulden sporenslag waar men ziet hoe onder andere de moor 1984 zie ook behoorden in een doodse stilte alle scharen neer illustraties bij dit artikel en het twaalf de figuur van Hendrik Conscience is zonken en de laatste zegening ontvin de hoofdstuk uit nog zo n Vlaamse zelf een voorbeeld van een mythe gen hoe de Vlamingen herinnerd klassieker de Witte Claes 1980 182 in het collectieve geheugen van de worden aan hun kinderen die de Vlaming leeft hij voort als een man van Frans en zullen uitmoorden aan hun men kan de leerlingen ook confron grote verdienste die nog voor zijn dood benauwde vrouwen en hoe ze hun teren met moderne teksten filmfrag een monument kreeg de werkelijk veldheer achterna insgelijks van de va menten televisiedocumentaires rondheid ziet er prozaischer uit vrijzinnig derlandse grond proefden actuele gebeurtenissen waarin para in gedachten en gesprekken liet hij Conscience 1983 303 305 een con llike houdingen formuleringen aan zijn werken met het oog op een rui frontatie dus met het gekende trium bod komen uiteraard past men zich me verspreiding door een kanunnik viraat god gezin en vaderland telkens aan de actualiteit aan toen ik in Mechelen zuiveren van voor de zelf deze lessenreeks opzette heb ik n 7 4 onder andere gebruik gemaakt van ook hun identiteit en wereldbeeld gelmer Ernest 1983 Nations and het geweld van de zuiverheid vormt de wakkersten onder hen zien nationalism Oxford Blackwell Hertmans 1995 al heel gauw in dat ook deze manier Hertmans Stefan 1995 het geweld van de televisiedocumentaire Blood en van lesgeven een beïnvloeding in de zuiverheid in nieuw wereldtijdschrift belonging van de Canadese schrijver houdt zij verdienen dan ook een tien maart april 1995 Michael Ignatieff BBC 2 1994 want hebben het opzet van de lessen Hobs-

bawm eric j 1992 nations and later ook door de vpro uitgezoon reeks begrepen nationalism since 1780 programm myth den en in boekvorm uitgebracht ook and reality cambridge cambridge in het nederlands ignatieff 1994 ten slotte university press confrontatie krantenartikel van luc het thematiseren van de eigen identi ignatieff michael 1994 waar het bloed martens de taal als hefboom van teit is voor sommigen nog altijd een kruipt reizen door het nieuwe nationa emancipatie de standaard 7 10 95 taboe vaak wordt kritische reflectie op lisme amsterdam antwerpen uitgeverij en het antwoord hierop door dirk de de eigen geschiedenis en natievor contact schutter een kuituur van het verschil ming de onttovering ervan met morelli anne 1995 de grote mythen van de standaard 11 10 95 nestbevuiling geassocieerd wanneer belgie vlaanderen en wallonie berchem confrontatie met artikelen rond de men echter de waardenvolle elementen epo n juli viering in 1995 uit verschillen uit het eigen culturele verleden wil vrij reynebeau 1996 het klauwen van de de kranten en tijdschriften de waren moet men ze weten te scheiden leeuw de vlaamse identiteit van de 12de standaard de morgen knack van de kitsch en het bedrog tot de 21ste eeuw leuven van halewyck onttovering moet dus gezien worden soetaert ronald 1992 identiteit en lite schoolboeken als het historische bewustzijn dat te ratuuronderwijs in kultuurleven decem een interessante reden om een roman hooggestemde idealen tempert en zo ber 1992 p 19 25 als de leeuw van vlaanderen te kiezen doende voor excessen behoedt uitein ugresic dubravka 1995 de cultuur van is dat er lange tijd anders over con delijk is de figuur van conscience het de leugens amsterdam nijgh van science en zijn oeuvre is gedacht de mooiste bewijs van de relativiteit van ditmar receptie van zo n figuur is dan ook bij de eigen identiteit hij had er duidelijk van der eerden p c 1983 nrc 18 mei zonder boeiend om te volgen voor zelf last van zoals moge blijken uit een 1983 leerlingen is het dan ook nog boeien passus uit een toespraak die hij 1840 van istendael geert 1995 bekentenissen der om te zien hoe ook op school in de in antwerpen hield naar aaleiding van van een reactionair amsterdam antwer schoolbloemlezingen deze opvattingen de inhuldiging van het standbeeld van pen atlas in de tijd mee evolueren en generaties rubens bij de europese roem van de jongeren hebben beinvloed een inven vlaamse schilder rubens voelt gij uw tarisatie van de receptie van con hart van fierheid en hoogmoed opzweel sciences werk in het algemeen en van len over de naam belg die gij draagt de leeuw van vlaanderen in het bijzon gilbert de groote 1979 430 e der uit schoolboeken van 1909 tot vandaag werd aan de leerlingen voor gelegd in groepjes dienden zij de evo literatuur lutie van de wijze waarop over con bloom harald 1987 the closingofthe science gedacht werd en wordt van american mind new york simon een absolute verheerlijking over een schuster voorzichtige kritiek naar een decon claes ernest 1980 de witte struering van zijn wel heel vlaams amsterdam wereldbibliotheek wereldbeeld te bespreken en aan de de groote gilbert 1979 conscience en klas te rapporteren op die manier de wederopbouw der nationale waardigheid wordt literatuur op school iets dat in dietsche warande e belfort 124 1979 dichtbij leerlingen staat in zo n ana p 428 439 lyse van schoolboeken komen ze zelf de moor bob 1984 de leeuw van tot het inzicht hoe de leerstof op school vlaanderen antwerpen de dageraad tsjip letteren 35 7

